

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Theologiæ Sacramentalis Scholasticæ Et Moralis Pars ...

Ad Mentem Doctoris Subtilis Ioannis Duns Scoti D. Augustino conformen

In qua tractatur de Virtute ac Sacrameto Pœnitentiæ

Bosco, Jean a

Lovanii, 1670

Concl. IV. Per Sacramenta delentur peccata venialia ex opere operato; per
Sacramentalia solum ex opere operantis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73393](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73393)

vigoratur, culpam venialem delet vel univerſaliter, vel particulariter.

Vnde credendum quod aliquo nihil de peccatis suis cogitante, ſed tantum paſſionem Chriſti recolente in Sacramento Euchariftia; recogitante; inquam, ferventer, quod venialia peccata vel omnia, vel quaedam remittantur ei per gratiam ſe adiuvam; & omnia illa ſine ſacramenta, ſive ſacramentalia, ut Euchariftia; & Unctio; & Baptiſmus; & aque aſperſio; & Episcopalis benedictio; & Contritio; & miſericordia exhibitio & orationis Dominice devota exoratio faciunt ad venialium deletionem; non per propriam naturam, ſed per eam naturam, quæ gratiam gratum facientem ad hunc adum adiuvant & vigorant.

Interrogas ipſum, quomodo adjuvent? Reſpondet: Quod in talibus ut plurimum eſt humiliatio & devotio, que eſt actus gratiæ informans, & repugnat ipſi veniali peccato, quod ſeruiem Charitati & devotionem quantum eſt ex ſe dimmut. Vel eadem ratione, quæ eſt in eis penaltas, que repugnat inordinata delectationi; & prout illa pena unica eſt ordinata gratiæ. Et ſic poteſt reſponderi, quod quamvis venialia valde congruè per penitentiam deantur; poſſunt tamen per gratiam aliter adiuvam deleri. Hæc ille.

Cum ergo in omni opere meritorio ut plurimum ſit humiliatio & devotio; aut certe penaltas, proſectò ſine alia relatione formali & expreſſa, de qua D. Bonaventura ibi nullam facit mentionem, immo quam excludit, dum pro exemplo ponit aliquem, qui nihil de peccatis ſuis cogitat, quodlibet opus meritorium remittit peccata venialia vel omnia, vel faltem aliqua, niſi impediatur in hac vita, ut ſuprà Scotus dicebat, ab actu peccati venialis.

Nec obſtat, quod ſuprà ad 4 reſpondet Doctor Seraphicus ſub hac forma verborum: ad illud quod obicitur, quod veniale eſt voluntarium, dicendum, quod non ſic, ſicut mortale; tamen quia aliquo modo voluntarium eſt, nunquam deletur niſi voluntas deſeſtetur.

Hæc, inquam, verba non obſtant; nam per illam deſeſtationem non videtur aliud intelligere, quam carentiam actualis affectûs peccandi venialiter: etenim continuò ſubjungit: Vnde vix contingit quod ei, qui proponit manere in veniali peccato, utpote in verbis otioſis, quod etiamſi conſiteatur, remittatur ei culpa; niſi forte pro opere illo contra ſe ipſum inſurgat, & adeo rugitus rationis ſrenas, quod beſtiales motus ſenſualitatis greſſum figant, ad modum leonis, quorugiente cetera animalia greſſum figunt.

Itaque piè credi poteſt, Deum acceptare quemcumque actum meritorium iuſti, ſicut ad augmentum gratiæ, adeoque ad arctius vinculum amicitia; ita quoque ex condecenti ad remiſſionem peccatorum venialium, vel omnium, vel quorundam, vel in hac vita, ſi voluntas non repugnet volendo perſiſtere in culpa vel poſt mortem ſi voluntas repugnet, nolendo

deſiſtere à culpa. Plura de remiſſione peccati venialis poſt mortem conſul. ultimâ.

Prudè videamus, ſi Sacramenta & Sacramentalia deleant peccata venialia in hac vita, & quomodo; an ex opere operato, an ſolum ex opere operantis.

CONCLUSIO IV.

Per Sacramenta delentur peccata venialia ex opere operato; per Sacramentalia ſolum ex opere operantis.

DE Sacramento Baptiſmi, Sacramento Penitentia; & Sacramento Extreme Unctio- nis nemo dubitat. De Baptiſmo inquit Trid. ſeſſ. 13 in decr. de pecc. orig. can. 5. ſi quis per Ieſu Chriſti Domini noſtri gratiam, que in Baptiſmate con- fertur, creatum peccati originaliſ remittit negat; aut etiam aſſert non tollit totum id quod veram & propriam peccati rationem habet, ſed illud dicit tantum radi; aut non imputari; anathema ſi. Atqui peccatum veniale habet veram & propriam rationem peccati: ergo omnia remittuntur per Baptiſmum; cur non ex opere operato, quemadmodum omnia peccata mortalia? Non eſt ratio diſparitatis.

Sed contra; ſi hic per peccatum intelligitur etiam peccatum veniale: ergo formaliter tollitur peccatum veniale per gratiam iuſtificantem, eodem modo quo tollitur peccatum mortale, conſequens eſt falſum: ergo & antecedens. Probat minor; quia gratia quantumcumque intenſa poteſt componi cum peccato veniali, & deſecto componitur, juxta illud Joannis Epit. 1. c. 1. v. 8. ſi dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipſi nos ſeducimus, & veritas in nobis non eſt.

Nec intuleris: ergo homo ſolum extrinſecè mundatur à peccato veniali; ergo peccatum veniale tantum tegitur ſeu non imputatur, ut volunt hæretici. Reſpondetur enim, nunquam tolli culpam venialem ſine mutatione intrinſeca, faltem morali; ſicut enim macula venialis eſt aliquid moraliter intrinſecum, ita quoque ablatio debet eſſe intrinſeca moraliter; hæc autem ablatio fundari poteſt ſufficienter in voluntate Dei, verè remittentis & condonantis culpam ſeu maculam venialem ad præſentiam gratiæ. Ergo peccatum tantum tegitur ſeu non imputatur, ut volunt hæretici, negatur conſequentiam volunt hæretici nullum peccatum verè remitti ſeu condonari, ſed manente maculâ, tantummodo non imputari ad culpam.

Interim diſfert remiſſio culpæ venialis, à remiſſione culpæ mortalis, quod hæc deſecto ſemper fiat per mutationem phyſicam, & formam intrinſecam, quæ repugnat ex divina ordinatione cum quacumque culpa mortali, adeo ut una deſecto nunquam remittatur ſine

76.

Probatur Baptiſmum remittere peccata venialia ex opere operato.

Conc. Trid.

77. Objectio.

Joan. 1. c. 8.

Peccatum veniale niſi a quam tollitur ſine mutatione intrinſeca morali.

In quo diſ. fert remiſſio venialium à remiſſione mortali.

alia; sc̄cus autem contingit in remissione peccati venialis; nam unum sapissime remittitur sine alio.

78. Responſio ad obſectio- nem.

Quid ergo ad Concilium Tridentinum? Respondeo, vel per gratiam intelligit quodcumque beneficium collatum ex meritis Christi, & tale indubiè est extrinſeca condonatio venialium; vel si gratiam habitualem, dico, per illam tolli totum, quod veram & propriam peccati rationem habet, sed non eodem modo; nam peccatum mortale tollit formaliter per modum formæ ex ordinatione divina incompatibilis: veniale autem solum dispositivè seu concomitanter; id est, infusionem gratiæ habitualis in Sacramento Baptismatis, inseparabiliter concomitatur remissio peccati venialis, ad eò ut numquam in hac vita remittatur peccatum veniale per Sacramentum Baptismatis absque infusione gratiæ sanctificantis, aut ejus augmento: & nunquam conferatur gratia sanctificans, aut ejus augmentum per Sacramentum Baptismatis, absque remissione peccati venialis, si cetera adſint.

79. Colligitur ex subjecta

Porro diversitas ista colligitur ex subjecta materia; quoniam aliunde constat, in prima justificatione hominem mundari à peccato mortali, non quomodocumque; sed per inhabitantem Spiritum adoptionis; & per participationem naturæ divinæ.

Nonne Tridentinum sess. 6. c. 7. aperte docet, unam formam justificationis esse justitiam Dei; non quæ ipse iustus est, sed quæ nos iustos facit; quæ videlicet ab eo donatur, renovatur spiritu mentis nostræ, & non modo reputatur, sed verè iusti nominamur, & sumus, iustitiam in nobis recipientes unusquisque suam? Jam autem justificatio impij, de qua ibi agitur, in conceptu suo essentiali involvit remissionem peccati mortalis; est enim translatio ab eo statu, in quo homo nascitur filius primi Adæ, in statum gratiæ, & adoptionis filiorum Dei per secundum Adam Iesum Christum, Salvatorem nostrum. Ita Trid. suprâ c. 4. Quid verò clarius, quàm illam translationem fieri non posse, sine remissione peccati mortalis? Secus sine remissione peccati venialis.

80. An venialia in baptismo remittantur sine aliqua displicentia.

Sed numquid peccata venialia remittuntur in Baptismo absque virtuali saltem eorum displicentia? Respondeo; sicut mortalia non remittuntur sine prævia Pœnitentia de illis, formali, aut saltem virtuali, sic multùm verosimile est, neque venialia dimitti, nisi velis dicere cum Bonaventura suprâ, sufficere, quòd voluntas non repugnet, volendo persistere in culpa; minus quippe videtur requiri, etiam ex parte dispositionis, ad remissionem levis offensæ, quàm gravis.

Sufficit quod homo ita sit dispositus, ut si occurrerit

Communitur dicitur, inquit Lugo disp. 9. n. 24. sufficere saltem cum Sacramento hominem ita esse dispositum, ut si tunc occurrerent peccata, displicerent. Quam conditionalem disp-

plentiam intelligere debemus (inquit idem Auctor ibidem) non solum ut subest scientiæ mediæ (multi enim sunt, de quibus scit Deus per scientiam mediâ, quòd si occurrerent eis peccata, displicerent, & tamen hic actus futurus solum conditionaliter, nihil juvat eos ad meritum, sicut neque è contrâ peccata futura conditionaliter, si mihi nunc talis vel talis occasio occurreret, non nocent mihi ad demeritum) sed ut habet aliquam necessariam connexionem cum aliquo actu præſenti, quem nunc habet homo, in quo actu implicitè continetur illa displicentia, & ideo certum est quòd displicerent peccata, si nunc venirent in memoriam, quia v. g. nunc tali vel tanto affectu versatur circa Deum vel res divinas, aut circa objectum virtutis, ut cum illo affectu non posset non displicere illi peccatum oppositum, si illius recordaretur, atque ideo dispositio præſens implicitè & virtualiter continet retractionem prioris peccati. Huculque Cardinalis.

Et fortassis id voluit significare D. Bonaventura, quando suprâ dixit: *Recoquante inquam ferventer*, id est, tanto affectu recolente passionem Christi in Sacramento Eucharistiæ, ut cum illo non posset non displicere illi peccatum oppositum, si illius recordaretur.

Si inferas: ergo nihil minùs requiritur ad remissionem venialis, quàm ad remissionem mortalis.

Respondet Eminentiſſimus suprâ n. 23. negando sequelam: nam in primis, ad remissionem mortalis per se loquendo requiritur dolor formalis, ita ut non nisi per accidens, & rætionem inadvertentiæ, homo exculatur ab eo dolore formali habendo: ad remissionem autem venialis hoc non requiritur, quia sicut homo non tenetur procurare ejus remissionem, ita nec tenetur habere dolorem formalem illius.

Secundò, ad remissionem mortalis requiritur propositum efficax sive explicitum, sive implicitum nunquam peccandi mortaliter; at verò ad remissionem venialis sufficit propositum explicitum, vel implicitum non committendi iterum illud peccatum, licet non sit propositum vitandi alia diversa.

Tertiò, ad remissionem mortalis extra Sacramentum, semper requiritur contritio perfectæ: ad remissionem verò venialis, etiam extra Sacramentum, sufficit aliquo modo attritio.

Sed contra primum; non queritur, an homo teneatur habere dolorem formalem peccati venialis, si nolit procurare ejus remissionem; sed an teneatur habere dolorem formalem peccati venialis, ex hypothesi quòd velit procurare ejus remissionem. Alioquin eodem argumento probabo, quòd ad remissionem peccati venialis nulla requiratur displicentiâ, dicendo; sicut

sicut homo non tenetur procurare remissionem peccati venialis, ita nec tenetur habere ullam displicentiam illius; ergo non requiritur ad remissionem venialis ulla displicentia, negaret Lugo Consequentiam.

Contra secundum; illud tantum probat unum peccatum veniale posse remitti sine alio; interim supposito, quod velim habere remissionem omnium peccatorum venialium, clarum est, quod debeam habere propositum universale & illimitatum.

Contra tertium; illa differentia tantum probat, quod minus requiratur ad remissionem venialis extra Sacramentum, quam ad remissionem mortalis extra Sacramentum. Quod autem hic queritur est, an nihil minus requiratur ad remissionem venialis in Sacramento Baptismi, quam ad remissionem mortalis in eodem Sacramento.

Et quidem si sermo est de peccato originali, neque ad hujus remissionem requiritur Pœnitentia formalis secundum plurimorum sententiam, de qua egimus disp. 2. sect. 3. concl. 2. Sin verò loquamur de peccato mortali personali, *Est*, inquit Tridentinum sess. 14. c. 1. *Pœnitentia universis hominibus, qui se mortali aliquo peccato inquinaverunt, quovis tempore ad gratiam & iustitiam assequendam necessaria, illis etiam, qui Baptismati Sacramento abluati perviserunt, quod multi intelligunt de Pœnitentia formali. Nihil autem tale dicitur de hominibus, qui se veniali aliquo peccato inquinaverunt; quidni ergo his sufficiat displicentia seu Pœnitentia virtualis?*

Sed progrediamur ulterius: nam quod aliqui obijciunt, si præter voluntariam susceptionem Baptismi, requiritur aliqua implicita retractatio peccati venialis ad ejus remissionem; ergo Baptismus non perfecte mundat ab omni culpa & pœna, dissolvimus disp. 2. sect. 3. concl. 2. videantur ibi dicta. Unico verbo, si non mundat id hac vita propter obicem; qui est non retractatio; vel actualis complacentia, mundabit in altera vita, sublato illo obice, de qua mundatione conc. seq.

Progredior itaque ad Sacramentum Pœnitentiae, de quo nulla est ratio dubitandi, quin sicut ex opere operato remittit peccata mortalia, clavibus Ecclesiae legitime subjecta, ita pari ratione & iure remittat venialia omnia & singula, clavibus Ecclesiae legitime subjecta.

Alioquin contradicitur Tridentino sess. 14. c. 5. ibi: *Venialia, quibus à gratia Dei non excludimur, & in qua frequentius labimur, quamquam rectè & utiliter, citraque omnem presumptionem in confessione dicantur &c.* Enim vero quæ specialis utilitas ex illa dictione, si Sacramentum illa peccata non remittat ex opere operato seu immediate; sed tantum excitando novam devotionem, per quam remittantur ex opere operantis?

Sileo, sæpissime sola peccata venialia esse materiam Sacramenti; ergo remittit illa ex opere operato. *Res & effectus huius Sacramenti, inquit Tridentinum sess. 14. c. 3. quantum ad eius vim & efficaciam pertinet, reconciliatio est cum Deo, quam interdum in viris piis, & cum devotione hoc Sacramentum percipientibus, conscientia pax ac serenitas, cum vehementi spiritus consolatione consequi solet.*

Ubi ergo reconciliatio, id est, condonatio offensæ, siue gravioris, siue levioris, necessaria est, ibi indubiè eam causat Sacramentum Pœnitentiæ, quis dubitat an ex opere operato, cum illa causalitas sit propria omnibus Sacramentis?

Omnino, inquis, propria est, sed respectu gratiæ sanctificantis, & consequenter in ordine ad remissionem peccati mortalis, quæ est effectus formalis gratiæ sanctificantis; sed unde constat quod etiam respectu remissionis peccati venialis; quæ non est effectus formalis gratiæ sanctificantis?

Respondeo; tamen non sit effectus formalis, est tamen aliquid infallibiliter concomitans infusionem gratiæ justificantis ex ordinatione divina; sicut ergo ipsa infusio est ex opere operato, quidni etiam remissio peccati venialis concomitans? Siquidem Sacramentum movet Deum non tantum ad infusionem gratiæ, verum etiam; estò minus principaliter, ad remissionem peccati venialis; aded ut intuitu præcisè ipsius Sacramenti, aliqua peccata venialia remittantur, quæ aliàs fortè non fuissent remissa.

Quantum ad Sacramentum Extreme Unionis; de illo dicitur Jac. 5. v. 14. & 15. *Infirmatur quis in vobis? Inducat Presbyter Ecclesie, & orent super eum, ungentes eum oleo in nomine Domini, & oratio fidei salvabit infirmum, & alleviabit eum Dominus; & si in peccatis sit remittetur ei.* Quod communiter intelligunt Doctores de peccatis etiam venialibus, cum nulla sit ratio distinguendi; immo potius ratio intelligendi sola peccata venialia, cum Sacramentum Extreme Unionis sit Sacramentum vivorum, quod supponit peccata mortalia remissa; adeoque tantum per accidens seu potius secundariò confert primam gratiam, si tamen aliquando eam conferat, quod aliqui negant.

Et hinc additur particula conditionalis, *si*, quia supponuntur delicta tam mortalia, quam venialia purgata per Sacramentum Pœnitentiæ, quod primariò ad istum finem est institutum; si tamen propter aliquam occasionem non forent purgata, verisimile est quod expiarentur per hoc Sacramentum, supposità debitâ dispositione; puta internâ Pœnitentiâ formali aut virtuali. Hinc in forma absolutè dicitur: *Indulgeat tibi Deus quidquid deliquisti &c.*

85.

Alia probatio.

88. Objectio.

Responsio.

87. Extrema unctio remittit peccata venialia ex opere operato. Probatur ex Script. Jac. 5.

Neque

88. Neque ad hunc effectum opus est novo aliquo fervore vel devotione, ad quam forte susceptio Sacramenti excitat suscipientem, quia Scriptura & SS. Patres, nec non Concilia OEcumenica, eodem modo tribuunt huic Sacramento remissionem peccatorum, sicuti Baptismo, & Pœnitentiæ, quæ immediatè eam causant, solum cum hac differentia, quod Baptismus, Pœnitentiæ sint principaliter ad hunc effectum instituta, Extrema autem Unctio tantum secundariò, ut jam diximus.

Adde, quòd sæpe ægrotus dum inungitur, sit incapax novæ devotionis; ergo non est verisimile, quòd illa requiratur ad effectum remissionis venialium. Sed plura de hac re in propria disputatione de Sacramento Extremæ Unctiois.

89. De his ergo tribus Sacramentis parva aut nulla dubitatio est, de aliis à multis dubitatur. Et quidem de Eucharistia sic scriptum reperio in Concilio Trid. sess. 13. c. 2. *Sumi voluit Sacramentum hoc, tanquam spirituales animarum cibum &c. & tanquam antidotum, quo liberemur à culpis quotidianis, & à peccatis mortalibus præservemur.* Sed quòd liberet immediatè, sive ex opere operato, nullibi lego; quamquam ab aliquibus id asseratur, & nos probabile dixerimus disp. 4. sect. 7. concl. 2. videantur ibi dicta.

Summatim: ratio à priori, voluntas Christi: ratio congruentiæ, quòd hoc Sacramentum institutum sit per modum convivii; facile autem solent amici in conviviiis leves offensas condonare. Deinde est: cibis animæ; debet ergo reparare, quæ per continuam fomitis, & contrariorum pugnam deperdimus; sicut cibus naturalis restaurat, quæ per naturalem calorem deperduntur; restaurat, inquam, immediatè; quamquam solum mediatè juvet ad operandum, dando vires.

Ex quo apparet diversitas inter liberationem à culpis venialibus, quam Eucharistia præstat immediatè, & præsertim à mortalibus, quam solum causat mediatè. Ita Auctores illius sententiæ. Cæterum, an deleat Eucharistia immediatè omnia venialia, incertum est; rationes enim assignatæ id non exigunt.

90. Sed quid dicam de Sacramentis Confirmationis, Ordinis & Matrimonii? Quamvis ex natura rei non sit necesse, ut collatio gratiæ sanctificantis adferat remissionem peccati venialis; equidem valde consentaneum est legibus amicitie, ut quoties aliquis admittitur ad arctius vinculum amicitie, condonentur offensiones leves, saltem aliquæ, pro majori, vel minori augmento amicitie; cumque illud augmentum Sacramenta conferant ex opere operato, rectè asseritur, etiam illam remissionem conferre ex opere operato; alia autem opera bona, sicuti solum ex opere operantis augent gratiam, sic itidem solum ex opere operantis remittunt peccata venialia.

Hæc ergo sit probatio secundæ partis conclusionis: Sacramentalia non causant infusionem gratiæ, neque augent gratiam sanctificantem ex opere operato; ergo neque remittunt peccata venialia ex opere operato. Sacramentalia communiter enumerantur: Oratio Dominica, Aspersio aquæ benedictæ, Comestio panis benedicti, Confessio generalis, Electio molynæ, & Benedictio Episcopi vel Abbatis consecrati. Aliqui addunt: Unctionem peccatoris, Orationem in Ecclesia consecrata, & sacram Unctionem, quæ fit post Baptismum, & alibi. Hæc omnia valere contra peccata venialia, probat communis sensus fidelium, & auctoritas SS. Patrum.

Sed questio est, quomodo valeant, an immediatè remittendo, an verò solum mediatè excitando aliquem pium motum attritionis aut alterius virtutis, meritorem gratiæ justificantis. Hiquæus in suo Commentario 4. dist. 21. q. 1. n. 52. sic inquit: Venialia delentur per Sacramentalia; & idem dicendum in susceptione Sacramentorum digna. Ubi comparat sacramentalia Sacramentis in remissione peccatorum venialium.

Et n. 53. probat specialiter de Oratione Dominica ex D. Augustino Enchi. c. 71. ibi: *De quotidianis autem brevibus levibusque peccatis, sine quibus hac vita non ducitur, quotidiana oratio fidelium satisfacit. Eorum enim est dicere: Pater noster qui es in Cælis: qui iam Patri tali regnerati sumus ex aqua & Spiritu sancto. Delet omnia hæc oratio minima & quotidiana peccata.*

Respondet Vázquez (inquit præfatus Auctor) id intelligi mediante motu contritionis, cui remissio debetur, ad quem excitat ipsa oratio. Sed hæc glossa est imaginaria; si remissio datur contritioni: ergo oratio non delet; neque talis effectus specialis huic adscribi debet magis, quam aliis orationibus, ex quibus excitari potest contritio, v. g. *Miserere mihi Deus &c.* Et sic de aliis pœnitentialibus.

Deinde non contritioni, sed huic petitioni: *Dimitte nobis debita nostra*, talis effectus tribuitur: *Si, inquit, quemadmodum veraciter dicitur: Dimitte nobis debita nostra &c. ita veraciter dicatur, sicut & nos dimittimus debitoribus nostris &c.*

Concilium Milevitanum, ni fallor, cap. ultimo idem docet, sicut & reliqua Africana, in probantia contra Pelagium, neminem immunem esse à peccato. Hucusque Hiquæus.

Sed nã iste fallitur: nam caput ultimum Concilii Milevitanum sic inscribitur: *Quia à sanctis veraciter dicitur, dimitte nobis debita nostra. Numquid idem sunt; Veraciter dicitur: Dimitte nobis debita nostra; & Per illam dictionem debita ista immediatè dimittuntur? Nonne controversa erat inter Ecclesiam Catholicam, & Pelagianos, per quid remitterentur peccata venialia? Minime,*

Ad hunc effectum non est opus novo aliquo fervore vel devotione.

An Eucharistia remittat venialia ex opere operato? Conc. Trid.

Sententia affirmans est probabilis.

Ratio à priori, & ratio congruentiæ.

Piè creditur, etiam reliqua sacramenta remittere aliqua venialia ex opere operato.

91. Probatur per Concilia
92. Probatur per Concilia
93. Probatur per Concilia
94. Probatur per Concilia
95. Probatur per Concilia
96. Probatur per Concilia
97. Probatur per Concilia
98. Probatur per Concilia
99. Probatur per Concilia
100. Probatur per Concilia

Minime; sed, an iusti haberent debita, quæ sibi dimitterentur. Habere autem probat Concilium ex illis verbis Orationis Dominica: *Dimitte nobis debita nostra.*

Hec sunt verba Concilii: *Placuit, ut quicunque verba ipsa Dominica Orationis, ubi dicitur: Dimitte nobis debita nostra, ita voluit à Sanctis dici; ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, aiatema sit. Probationem subiungit: Quis enim ferat, orantem, & non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labijs sibi dicit dimitte velle, & corde dicit, quæ sibi dimittantur debita, non habere?*

Quæritur ad D. Augustinum, certum est, ipsam non excludere Pœnitentiam, immo includere, saltem virtutalem, ut ostendo ex Epist. 108. ibi: *Propter hæc (venialia peccata) venia, & elemosyna, & orationes invigilant, in quibus cum dicitur: Dimitte nobis debita nostra, sicut & nos dimitimus, manifestamus habere nos, quod nobis dimittatur, atque in his verbis humiliantes animas nostras, quotidianam quodammodo agere Pœnitentiam non cessamus.*

Nec dixeris; Augustinus suprà Enchi. c.

71. specialiter meminit Pœnitentiæ dum loquitur de remissione mortalium ibi: *Delet (oratio Dominica) & illa, à quibus vita fidelium seculari etiam gesta, sed pœnitendo in melius mutata desudat: si quemadmodum veraciter dicitur: dimitte nobis debita nostra, quoniam non desim, quæ dimittantur, ita veraciter dicatur, sicut & nos dimitimus debitoribus nostris, id est, si fiat quod dicitur: quia & ipsa elemosyna est, veniam peccati homini ignoscere.*

Ne, inquam, putes, propterea excludere omnem Pœnitentiam à remissione venialium; nam agit ibi contra illos, qui existimabant infanda crimina, qualia qui agunt, regnum Dei non possidebunt, quotidie perpetranda, & elemosynas quotidie redimenda, perversè interpretantes verba Christi Luc. 11. v. 41. *Date elemosynam, & ecce omnia manda sunt vobis.*

De illis, dico, iure meritissimo exigit specialem Pœnitentiam per discessionem, id est, propositum efficac impæsterum non peccandi, quale non censetur habere, qui quotidie committit eadem peccata mortalia: hæc qui committit venialia, à quibus difficillimum est abstinere, & ideo vocantur quotidiana.

Et verò quòd non solum huic petitioni: *Dimitte nobis debita nostra* tribuatur effectus remissionis, luculenter patet ex illis verbis: *Si quemadmodum veraciter dicitur: dimitte nobis debita nostra &c. ita veraciter dicatur: sicut & nos dimitimus debitoribus nostris, id est, si fiat, quod dicitur.* Ergo sola hæc petitio non sufficit; sed oportet, concomitetur datio venia peccanti, quia, ut continud subiungitur;

Et ipsa elemosyna est, veniam peccati homini ignoscere, cui elemosynæ potissimum adscribitur ibi illa remissio.

Hinc in fine cap. 72. sic scriptum habes: *Multa itaque sunt genera elemosynarum, quæ cum facimus, adjuvamur ut dimittantur nobis peccata nostra. Adjuvamur, inquam; quia intuitu eorum Deus specialia nobis tribuit auxilia gratiæ, excitantia ad motum contritionis, aut similem, cui remissio debetur.*

Ergo illa oratio non delet peccata, neque talis effectus specialis huic adscribi debet magis, quàm alijs orationibus, ex quibus excitari potest contritio; negatur Consequentiæ; quia licet hæc oratio non deleat peccata absque Pœnitentiâ, tamen quoniam ab ipso Christo specialiter instituta, & edocta, verisimile est, accedente communi sensu Ecclesiæ, specialius conducere ad excitandos motus contritionis, & similes, quibus ex opere operantis augeatur gratia sanctificans, & ex consuetudine remittantur peccata venialia; specialius autem conducit propter specialia auxilia gratiæ, quæ ejus intuitu dantur.

Atque ut gratis concederetur immediata remissio venialium Orationi Dominicæ, utpote quæ à Christo instituta est & edocta, qui indubiè potuit illam vim annexere illi orationi, sicut annexit vim sanctificandi ex opere operato Sacramentis; unde constat cetera Sacramentalia, quæ solum instituta sunt ab Ecclesiâ, eodem gaudere privilegio?

Sanè si Ecclesiâ haberet potestatem instituti aliquid, àtque efficac ad tollendas illas culpas, aliquando extra Sacramenta exercuisset illam potestatem, etiam sine aqua benedicta, aut alio simili Sacramentali, dicendo solum: *Ego dimitto tibi peccata venialia*, sicut dimittit pœnas peccatorum immediate per Indulgentias, nulum opus pium exigendo. Cum ergo non fecerit, signum est talem potestatem à Deo non accepisse, quamvis Deus potuisset eam dare.

Ratio discriminis est, quòd reatus pœnæ tollitur sine infusione gratiæ, non autem reatus culpæ, cum remissio culpæ ordinetur ad sanctificandam & mundandam animam.

Dices; sanctificatio & mundatio expressis verbis tribuitur aquæ benedictæ ab Alexandro Papa 5. à Petro Epist. 1. c. 5. & refertur de Consecr. dist. 3. c. 20. *Aquam, inquit, sale conspersam populis benedicimus, ut eâ cuncti aspersi sanctificentur, & purificentur. quod & omnibus sacerdotibus faciendum esse mandamus. Nam si cinis vitule sanguine aspersus, populum sanctificabat, atque mundabat, multo magis aqua sale aspersa, divinisque precibus sacrata, populum sanctificat, atque mundat.*

Quomodo magis debet attribui remissio venialium Orationi Dominicæ quàm alijs orationibus,

98. An sit eadem ratio Dominicæ orationis, & aliorum Sacramentalium?

Quare Ecclesiâ potius possit remittere reatus pœnæ, quàm cul. pæ.

99. Objectio ex cap. 20, dist. 3.

Et, si sale asperso per Helisæum Prophetam sterilitas aqua sanata est, quando magis divinis precibus sacratus sal sterilitatem rerum adfert humanarum; & conquinatos sanctificat, atque mundat, & purgat, & cetera bona multiplicat, & insidias diaboli avertit, & à phantasmatum versutis homines defendit?

Respondo; sanctificat, & mundat aqua benedicta, quatenus ex impetratione Ecclesiæ, Deus utentibus eam sæpe dat pium aliquem motum contra venialia, quem aliàs fortè non daret; neque verisimile, est quòd alio modo cinis vitulæ sanguine aspersus populum sanctificaverit atque mundaverit à peccatis venialibus.

100. Sed contrà; hoc modo potest conducere aqua benedicta ad tollenda etiam mortalia. Respondo, sed non ita frequenter, quia Deus non ita facilè placatur in uno casu, quàm in alio. Deinde homo difficiliter concipit motum necessarium ad deletionem mortalis, quàm venialis peccati. Denique Ecclesia non applicat illam aquam, uti nec alia Sacramentalia, nisi ad deletionem venialium.

Alia instantia. Arguis rursus: cinis vitulæ, sanguine aspersus, populum sanctificabat, & mundabat immediate ab immunditiis legalibus. Similiter sale asperso per Helisæum Prophetam, sterilitas aquæ immediate sanata est. Quin & ipsa aqua benedicta immediate auferit sterilitatem rerum humanarum, cetera bona multiplicat, & insidias diaboli avertit, & à phantasmatum versutis homines defendit; quidni igitur sanctificet conquinatos, eosque mundet à venialibus etiam immediate, quamvis tantum fallibiliter, & de congruo, sive per modum impetrationis?

101. Nec aliud videtur intendere Hiquæus supra: Si illud dicatur ex opere operato, inquit n. 54. quod confertur non solum intuitu operantis, sed alterius; sic dici possunt (Sacramentalia) ex opere operato causare, quia habent efficaciam; quatenus sanctitas Ecclesiæ ipsis applicatur mediatis orationibus, quibus hunc effectum ipsis impetrat à sponso. Si verò dicatur ex opere operato illud, quod de condigno, & infallibiliter ex meritis alterius datur, vel operatur, tunc Sacramentalia non causant ex opere operato; quia tantum impetrat Ecclesia, non meretur de condigno. Hæc ille.

Qui ibidem ad illam impetrationem remissionis venialium peccatorum requirit, ut Sacramentalia nobis applicentur mediante fide nostrâ, & cultu Religionis; quia, inquit, ceremoniæ, quarum usus debet esse religiosus, & humano modo, ideo in amentibus aut dormientibus fortè non habent effectum talem, licet in infantibus habeant alios effectus, ut fugandi dæmones, & similia.

102. Respondo, diversitatem hic petendam

esse ex materia subjectâ; altioris quippe ordinis est remissio peccatorum, etiam tantum venialium, quàm alii effectus; nam remissio non impetratur, ut fateatur ipse Hiquæus, nisi Sacramentalia nobis applicentur mediante fide nostrâ, & cultu Religionis; secus alii effectus: ergo similiter fieri potest, ut alii effectus conferantur immediate, remissio autem tantum mediatè; scilicet mediante pio motu, quo de condigno mereamur augmentum gratiæ, sine quo in præsentī vita peccatum veniale non remittitur, utpote quæ remissio, ut supra dixi, ordinatur ad mundandam & sanctificandam animam, quæ sanctificatio alterius planè rationis est à mundatione externa veteris Legis, & ab aliis effectibus supra enumeratis. Hucusque de remissione peccati venialis in hac vita.

Sed numquid aliquando remittitur post hanc vitam? Respondo:

CONCLUSIO V.

Remittitur subinde peccatum veniale post hanc vitam; non tamen per actum meritorium, aut satisfactorium, extra viam elicivum.

103. Doctor Subtilis 4. dist. 21. querit primo, Utrum post hanc vitam possit aliquid peccatum dimitti; & assignat duplicem modum huiusmodi remissionis, unum in Purgatorio, alterum in instanti mortis. De secunda conclusione (inquit n. 7.) potest dici dupliciter, uno modo sic, quòd nihil aliud est culpæ venialis remissio, quàm solutio pœnæ temporalis debite pro ea. Probat, quia post actum transeuntem, culpa que manet nihil aliud est, nisi reatus ad pœnam debitam; iste autem reatus venialis non est nisi ad pœnam temporalem; & per consequens soluta pœna temporali in Purgatorio pro isto veniali, ex hoc ipso ipsa culpa venialis remissa est.

Non sic autem de mortali, quia pœna debita ei, non potest esse totaliter soluta, nisi primò sit aterna commutata in temporalem, & ista commutatio vocatur remissio culpæ mortalis. Hac autem remissio non fit nisi per voluntariam displicentiam orationatam, qualis non habetur post mortem.

Sic patet unus modus, quomodo post mortem non potest dimitti mortale, sed tantum pœna debita mortali prius dimissa; potest autem post mortem dimitti veniale prius non dimissum, quia potest solvi pœna totalis sibi debita, & in hoc ipsum remitteretur.

Hunc modum non amplectimur propter auctoritates Sanctorum, qui videntur distinguere inter remissionem culpæ cuiuscumque, & pœnæ, & maxime inter remissionem culpæ, & solutionem pœnæ debite illi culpæ.

Sequitur